

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Tomáše Rychlého a Mgr. Michala Bobka v právní věci žalobce: **S. F.,** zastoupený advokátem JUDr. Michalem Bernardem, Ph.D., se sídlem Klokotská 103/13, Tábor, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 19. 4. 2021, č. j. 60 Az 5/2021-51,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 19. 4. 2021, č. j. 60 Az 5/2021-51 **se ruší.**

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 12. 2020, č. j. OAM-624/ZA-ZA11-ZA08-2020, **se ruší** a věc **se** mu **vrací** k dalšímu řízení.

III. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti.

IV. Ustanovenému zástupci žalobce advokátovi JUDr. Michalovi Bernardovi, Ph.D. **se přiznává** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti a náhrada hotových výdajů ve výši 8 228 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Náklady zastoupení žalobce nese stát.

Odůvodnění:

[1] Včas podanou kasační stížností napadl žalobce v záhlaví specifikovaný rozsudek Krajského soudu v Plzni (dále jen „krajský soud“), jímž byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 12. 2020, č. j. OAM-624/ZA-ZA11-ZA08-2020. Tímto rozhodnutím žalobci nebyla udělena mezinárodní ochrana podle § 12 až § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném pro projednávanou věc (dále jen „zákon o azylu“).

[2] Při posuzování žaloby vycházel krajský soud z následujícího skutkového stavu. Žalobce podal dne 18. 9. 2020 žádost o udělení mezinárodní ochrany. Uvedl, že nikdy nebyl členem žádné politické strany nebo hnutí a politicky se neangažoval. Je zdravý, s ničím se neléči. Narodil se ve městě Luhansk, je státním příslušníkem Ukrajiny a ukrajinské národnosti, křesťanského vyznání a dorozumí se rusky a ukrajinsky. Je svobodný, má jedno dítě ukrajinské státní příslušnosti, které se nachází v Poltavě. Žádost odůvodnil tím, že se nemá kam vrátit a přeje si zůstat v České republice, najít si zde práci a žít tady. Dodal, že ho v České republice podvedl zaměstnavatel. O mezinárodní ochranu žádá také z důvodu konfliktu na východě Ukrajiny. Při pohovorech ke své žádosti dále uvedl, že pokud by se vrátil do Luhansku, byl by zařazen do stavební vojenské jednotky. Zmínil nepříznivé ekonomické podmínky na Ukrajině. Na dotaz, zda ve své vlasti měl někdy problémy se státními nebo bezpečnostními orgány odpověděl, že takové problémy neměl. Možnost vnitřního přesídlení odmítl s odkazem na nízké sociální dávky. Tuto možnost využila matka jeho syna spolu s jejich synem, přičemž pobírá sociální dávky ve výši 400 hřiven měsíčně. Žalobce nechtěl přijmout občanství Luhanské lidové republiky (dále je „LNR“), byl neustále vyzýván ke službě v řadách povstalecké armády, kterou odmítal. Bezpečnostní složky si myslely, že by mohl donášet Ukrajině informace o dění v LNR. Předvolání na tamní vojenskou správu se vyhýbal, skrýval se či měl potvrzení od lékaře o zdravotních problémech, občas pracoval ve vojenských stavebních skupinách pod dohledem vojáků. V Luhansku se stále nachází jeho bratr.

[3] Krajský soud konstatoval, že žalovaný se případem žalobce podrobně zabýval a posuzoval jeho azylový příběh na základě jeho výpovědi učiněné v řízení o mezinárodní ochraně a na základě informací o zemi původu. Dospěl soud k závěru, že správní řízení netrpí vadami a napadené rozhodnutí bylo vydáno v souladu se zákonem. Zabýval se jednotlivými důvody pro udělení azylu. Uvedl, že pokud žalobce neuváděl žádné skutečnosti, na základě kterých by bylo možno učinit závěr, že vyvíjel ve své vlasti činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod, nelze dospět k závěru, že by byl ve vlasti pronásledován ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu. V řízení rovněž nebylo prokázáno, že by žalobce mohl mít důvodné obavy z pronásledování z důvodu své rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů, tedy z důvodů uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu nebo že by mu takové pronásledování hrozilo v případě návratu do vlasti. Byly-li by obavy žalobce z povolání do povstalecké armády či z nástupu vojenské služby oprávněné a intenzivní, pak by využil již institutu vnitřního přesídlení, jež by mu mj. umožnilo i soužití v blízkosti jeho syna. Co se týče obav žalobce z výkonu vojenské služby, případně obav z jejího nenastoupení či z nasazení do války, ani tato obava nezakládá důvod dle § 12 zákona o azylu. Žalobci je 38 let, přičemž na Ukrajině jsou k výkonu vojenské služby povolávány osoby pouze do 27 let, nadto výkon vojenské služby tedy nelze považovat za vážnou újmu ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu.

[4] Za důvod pro udělení azylu dle § 12 písm. b) tohoto zákona nelze považovat ani zhoršenou bezpečnostní situaci na Ukrajině. Krajský soud konstatoval, že v průběhu řízení nebylo prokázáno ani nebezpečí žalobci hrozící vážné újmy, mučení ani nelidského zacházení v případě návratu do vlasti a žalobce neprokázal, že by byl specificky dotčen situací ve své vlasti z důvodu individuálních charakteristik. Konstatoval, že obavy žalobce z válečného násilí jsou pochopitelné, ale je zřejmé, že současnou situaci na Ukrajině nelze charakterizovat tak, že by způsobovala vážné obavy, že by žalobci v případě jeho návratu do vlasti hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy spočívající ve vážném ohrožení života nebo lidské důstojnosti.

[5] Krajský soud označil jako správné, zákonné, zjištěným informacím odpovídající a taktéž náležitě odůvodněné i neudělení azylu dle § 13 a 14 zákona o azylu. K udělení azylu dle § 13 zákona o azylu nebyl v případě žalobce shledán zákonný podklad, neboť žalobce není rodinným příslušníkem azylanta, jemuž byl udělen azyl dle § 12 nebo 14 tohoto zákona. Rovněž s přihlédnutím k věku a dobrému zdravotnímu stavu žalobce nejsou dány důvody hodné zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu. Krajský soud souhlasil i se závěry žalovaného, že žalobce nesplňuje podmínky pro udělení azylu ani pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a a § 14b zákona o azylu, neboť neprokázal, že by na jeho straně existovaly azylově relevantní důvody, pro něž by se jeho situace a postavení v zemi původu odlišovala od ostatních neúspěšných žadatelů o azyl, či že by žalovaný při posouzení důvodů pro udělení azylu vybočil z mezí stanovených zákonem.

[6] Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost z důvodů, které podřadil pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[7] Stěžovatel předně v základních bodech zrekapituloval svůj azylový příběh. Domnívá se, že žalovaný nedostatečně zjistil bližší okolnosti, pro které se obává vojenské služby a účasti v bojích a zároveň chybně vyhodnotil jeho obavy jako neopodstatněné. Stěžovatel dlouhodobě nesouhlasí s válečným konfliktem na Ukrajině a vystupuje proti němu, což se dle jeho názoru dá považovat za politický názor. Ekonomické důsledky případného přesunu považuje za velmi vážné, neboť pokud by byl odkázán pouze na peněžité dávky, je nemyslitelné, aby uživil svou rodinu. Tyto dopady na všechny členy rodiny jsou závažnější než dopady, jež hrozí jeho osobě v Luhanské oblasti, kde ovšem nechce zůstat. Povolání do vojenské služby je dle názoru stěžovatele aktuální i přes tvrzenou věkovou hranici. Nesouhlasí s tím, že na Ukrajině neprobíhá žádný válečný konflikt a dodal, že v roce 2015 byla Luhanská oblast označena jako oblast s bezpečnostním rizikem. Vyjadřuje své obavy z nástupu do vojenské služby a je přesvědčen, že účastí v tomto konfliktu mu hrozí vážné ohrožení života a lidské důstojnosti. Stěžovatel je přesvědčen, že skutková podstata, z níž žalovaný vycházel, nemá oporu ve spisech a žalovaný měl podrobně zjistit, jaká je současná situace na Ukrajině a jaké riziko mu hrozí. Krajský soud dle jeho přesvědčení dostatečně neřešil důvody, které uváděl a zároveň svoje rozhodnutí nedostatečně odůvodnil. Je přesvědčen, že splňuje podmínky pro udělení mezinárodní ochrany a navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu.

[8] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí a rozsudek krajského soudu. V průběhu řízení bylo dle jeho názoru zjištěno, že stěžovateli v zemi jeho původu nehrozí pronásledování ve smyslu zákona o azylu a ani jím zmiňované obavy nelze označit za odůvodněný strach z pronásledování. Žalovaný uvedl, že stěžovatel ještě v roce 2014 vykonával stavařské práce ve prospěch LNR a dále poukázal na možnost přesídlení stěžovatele i realizace života na území Ukrajiny. Odkázal přitom na judikaturu, dle které složitá situace na trhu práce a nepříznivá ekonomická situace na Ukrajině nemohou být důvodem k udělení mezinárodní ochrany. Ani případný trestně právní postih ze strany státních orgánů za vyhýbání se vojenské službě či dezerci nelze považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Upozornil i na institut alternativní služby, která je vykonávána v nemocnicích a kterou může stěžovatel využít. Obavy z nastoupení vojenské služby označil s ohledem na věk stěžovatele jako neopodstatněné. Žalovaný nezjistil, že by stěžovateli hrozil z tohoto důvodu trestní postih, naopak mu bylo umožněno zemi původu opustit. Přesídlením by dle názoru žalovaného stěžovatel předešel i náborům na výkon služby na území LNR. V průběhu správního řízení žalovaný nezjistil, že by stěžovateli hrozilo reálné nebezpečí vážné újmy dle § 14a zákona o azylu (vyjádření žalovaného je ze dne 11. 11. 2021 – pozn. NSS).

[9] Na uvedené vyjádření žalovaného reagoval stěžovatel replikou. Jako ne zcela pravdivou označil možnost využití institutu alternativní služby. Uvedl, že nucená práce pod vojenským dohledem je pouze jiným způsobem, jak využít muže v rámci vojenské služby. Ve vztahu k možnosti přesídlení a přiznání související finanční podpory je dle jeho názoru tato podpora nedostatečná. Práce pro přesídlence je málo, či spíše žádná, přičemž přesídlení obyvatelé jsou často terčem velké nedůvěry místních obyvatel. Jeho partnerka využila nabídky pracovního uplatnění a získala zaměstnaneckou kartu v České republice, kam za tímto účelem přicestovala. Jiná možnost ji dána není, chce-li zajistit základní životní potřeby a ochranu pro sebe a svou rodinu. Dle jeho názoru se tak nejedná o ekonomickou migraci, ale o vynucený odchod do zahraničí z důvodu bezpečnosti jak sebe, tak i své tak rodiny. Odkázal i na vyhrocenou situaci na východní hranici Ukrajiny a vysvětlil, že na ní nelze nahlížet stran důkazů z roku 2014 či 2019, neboť je nyní odlišná.

[10] Nejvyšší správní soud nejdříve hodnotil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou oprávněnou (§ 102, věta první s. ř. s.), proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[11] Ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, se Nejvyšší správní soud po posouzení přípustnosti kasační stížnosti zabývá otázkou, zda podaná kasační stížnost svým významem *podstatně přesahuje zájmy stěžovatele*, a je tak přijatelná. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. (ve znění účinném od 1. 4. 2021) totiž platí, že *jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost*.

[12] V usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39 (všechna zmiňovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), Nejvyšší správní soud definoval čtyři typové případy, v nichž jde o přijatelnou kasační stížnost.

[13] Nejvyšší správní soud nicméně v rozsudku ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021-49, konstatoval, že výklad provedený ve zmiňovaném usnesení ve věci sp. zn. 1 Azs 13/2006 není plně využitelný, zvažuje-li soud, zda je třeba výjimečně prolomit pravidla stanovená v § 75 odst. 1 s. ř. s. a § 109 odst. 5 s. ř. s. a přihlédnout při posuzování kasační stížnosti ke skutečnostem, které nastaly až po vydání rozhodnutí krajského soudu, aby bylo zajištěno dodržení norem požívajících aplikační přednost ve smyslu čl. 10 Ústavy, jimiž ve věcech mezinárodní ochrany budou zejména čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „*Úmluva*“) a zásada *non-refoulement* (zásada nenavracení). V těchto případech je třeba se věcně vypořádat s otázkou, zda je takové prolomení namístě, a to buď v rámci hodnocení přijatelnosti (viz například usnesení tohoto soudu ze dne 1. 6. 2017, č. j. 9 Azs 14/2017-30, či právě rozsudek č. j. 6 Azs 306/2021-49), nebo následně v rámci meritorního přezkumu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 2. 2021, č. j. 2 Azs 214/2020-46). Také při aplikaci § 104a s. ř. s. je totiž třeba postupovat tak, aby byly dodrženy mezinárodní závazky České republiky plynoucí z čl. 2 a 3 Úmluvy a zásady *non-refoulement*.

[14] Nejvyšší správní soud s odkazem na svou relevantní judikaturu (uvedenou níže) v nyní posuzované věci shledal, že je nezbytné (srov. například rozsudek tohoto soudu ze dne 21. 4. 2022, č. j. 10 Azs 47/2022-33) přihlédnout ke skutečnostem, k nimž došlo až po rozhodnutí krajského soudu (jak ostatně naznačil i sám stěžovatel), a že ve světle těchto skutečností je kasační stížnost přijatelná i důvodná.

[15] V rozsudku ze dne 24. 3. 2022, č. j. 1 Azs 36/2022-31, Nejvyšší správní soud konstatoval, že dle všeobecně známých informací o změně bezpečnostní situace na Ukrajině je zřejmé, že v zemi dochází k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, a celé území Ukrajiny proto nadále nesplňuje jedno z kritérií bezpečnosti [dle přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (procedurální směrnice) a dle § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu]. V nyní projednávané věci informace o zemi původu založené ve spise pochází z roku 2018, 2019 a 2020. Tyto informace, stejně jako rozhodnutí žalovaného i napadený rozsudek, byly tedy vydány před počátkem rozsáhlejšího ozbrojeného konfliktu, který od února tohoto roku v určité míře zasáhl celé ukrajinské území. Teze, ze kterých vycházel žalovaný i krajský soud tak přestaly nejpozději dne 24. 2. 2022 platit (v podrobnostech srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021-31, č. 4335/2022 Sb. NSS). Uvedený fakt, jenž musí být kasačním soudem při uplatnění principu *non-refoulement* zohledněn, tedy vyvrací premisu neexistence bezprostřední hrozby při návratu stěžovatele na Ukrajinu, na které stojí rozhodnutí žalovaného i krajského soudu, a zakládá proto důvod pro jejich zrušení.

[16] Současně je ovšem třeba zdůraznit, že žalovaný ani krajský soud při svém rozhodování nijak nepochybili. Vzhledem k závažnosti bezpečnostní situace na Ukrajině je nicméně potřeba prolomit základní pravidla stanovená v § 75 odst. 1 a 109 odst. 5 s. ř. s., a to ve prospěch principu *non-refoulement*, který požívá vyšší právní síly. Napadený rozsudek, jakož i rozhodnutí žalovaného nemohou s ohledem na výše uvedené obstát.

[17] Pro úplnost lze dodat, že s ohledem na konstatované důvody zrušení napadeného rozsudku by bylo nadbytečné se zabývat vlastní kasační argumentací.

[18] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů dospěl k názoru, že kasační stížnost je důvodná, a v souladu s § 110 odst. 1 věty první před středníkem s. ř. s. napadený rozsudek krajského soudu zrušil (viz výrok I. tohoto rozsudku).

[19] Jelikož ve světle výše vyložených důvodů nemůže nadále obstát ani žalobou napadené rozhodnutí, zrušil Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s., ve spojení s § 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s. i rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení, v němž bude vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (viz výrok II. tohoto rozsudku).

[20] V dalším řízení žalovaný opětovně posoudí žádost stěžovatele o udělení mezinárodní ochrany ve světle nových skutečností (zejména aktuálních zpráv o bezpečnostní situaci na Ukrajině), a to i z hlediska naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany.

[21] V případě, že Nejvyšší správní soud zruší rozsudek krajského soudu a současně zruší i rozhodnutí správního orgánu dle § 110 odst. 2 s. ř. s., je povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu (§ 110 odst. 3, věta druhá s. ř. s.). Při rozhodování o náhradě nákladů řízení vychází soudní řád správní z celkového úspěchu ve věci (§ 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s.). Z tohoto hlediska byl úspěšný stěžovatel, a proto má právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému. Kasační soud nicméně rozhodl o nepřiznání náhrady nákladů řízení stěžovateli podle § 60 odst. 7 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Zvážil přitom, že stěžovatel je v řízení o kasační stížnosti procesně úspěšný toliko z důvodu změny bezpečnostní situace na Ukrajině, kterou nemohli předvídat žalovaný ani krajský soud. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že se žádnému z účastníků náhrada nákladů nepřiznává; viz výrok III. tohoto rozsudku. Stejným způsobem ostatně postupoval zdejší soud již ve skutkově a právně podobných případech (viz například rozsudky ze dne 10. 5. 2022, č. j. 6 Azs 71/2021-41, ze dne 27. 4. 2022, č. j. 7 Azs 357/2021-23, a ze dne 28. 7. 2022, č. j. 3 Azs 287/2021-54).

[22] Usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 9. 2021, č. j. 3 Azs 144/2021-46 byl stěžovateli ustanoven zástupce pro řízení o kasační stížnosti JUDr. Michal Bernard, Ph.D., advokát. Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. hradí v takovém případě odměnu advokáta včetně hotových výdajů stát. Zástupci náleží podle § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném pro posuzovanou věc (dále jen „advokátní tarif“), odměna za dva úkony právní služby (tj. převzetí věci a přípravě zastoupení a vyhotovení doplnění kasační stížnosti) v celkové výši 6 200 Kč [§ 11 odst. 1 písm. a) a d) advokátního tarifu] a náhrada hotových výdajů ve výši 600 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu), celkem tedy 6 800 Kč. Nejvyšší správní soud nepřiznal zástupci stěžovatele odměnu za úkon právní služby spočívající v zaslání repliky k vyjádření žalovaného k doplnění kasační stížnosti ze dne 4. 1. 2022, neboť k této replice nebyl vyzýván (vyjádření žalovaného k doplnění kasační stížnosti bylo stěžovateli zasláno na

vědomí, viz sdělení ze dne 30. 11. 2021 na č. l. 62) Nejvyšší správní soud ověřil, že zástupce stěžovatele je společníkem advokátní kanceláře, jež je plátkyní daně z přidané hodnoty (§ 137 odst. 3 písm. b) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád), přiznaná odměna a náhrada hotových výdajů se mu proto zvyšuje o 21 % čítajících výši této daně o 1 428 Kč. Celková odměna tak činí 8 228 Kč. Tato částka bude JUDr. Michalu Bernardovi, Ph.D., vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 11. listopadu 2022

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu